

7.6 Beslutningsgrunnlaget

Norges Bank analyserer utsiktene for inflasjonen i inflasjonsrapportene. Disse blir offentliggjort tre ganger i året. Hovedstyret blir presentert for og drøfter hovedlinjene i inflasjonsrapporten før den publiseres. På bakgrunn av analysene og diskusjonen vurderer hovedstyret konsekvensene for den pengepolitiske strategien fram til neste inflasjonsrapport. Vurderingene blir nedfelt i et eget strateginotat som vedtas av hovedstyret. Siste del av strateginotatet, som omfatter hovedstyrets pengepolitiske vurderinger og strategi for de neste 4 månedene, inngår i kapittel 5 i inflasjonsrapporten.⁷

Anslagene og analysene i inflasjonsrapporten og strateginotatet danner sammen med den løpende vurderingen av pris- og kostnadsutsiktene, realøkonomien og forholdene i penge- og valutamarkedene, et grunnlag for beslutninger om renten.

De økonomiske utsiktene vil alltid være usikre. Norges Bank må derfor utøve faglig skjønn i rentesettingen. Som veiledning i utøvelsen av dette skjønnet benytter Norges Bank økonomiske modeller. Disse består av en eller flere likninger som beskriver sammenhengene i økonomien. Modellene forener og ivaretar empirisk og teoretisk kunnskap om sammenhengene i økonomien. De bidrar til en konsistent analyse av samspillet mellom ulike økonomiske størrelser.

Alle modeller er forenklinger av virkeligheten. Det er derfor ingen økonomisk modell som gir en eksakt beskrivelse av de faktiske sammenhenger i økonomien. I tillegg vil samvirket mellom økonomiske størrelser kunne endre seg over tid. De publiserte anslagene i inflasjonsrapporten gir uttrykk for en samlet vurdering, både av en skjønsmessig art og av resultatene fra ulike modeller. Internasjonalt er det også vanlig at sentralbanker bruker flere modeller og tilnæringsmåter når de lager prognoser og analyserer pengepolitikken.

God tilgang til data som beskriver den økonomiske utviklingen, er avgjørende for prognosene. Spesielt er det viktig med et godt bilde av økonomiens tilstand i øyeblikket renten settes. I tillegg til å følge et bredt spekter av økonomiske dataserier legges det særlig vekt på å finne fram til dataserier som har særskilt gode egenskaper som konjunkturindikatorer. Slike gode egenskaper krever blant annet at tallene kommer tidlig, ikke revideres vesentlig og gir et godt bilde av konjunkturtilstanden. Det vil være en fordel om slike dataserier kan gi informasjon om utviklingen fremover (ledende indikator) og publiseres med et minst mulig tidsetterslep. Erfaringsmessig kan for eksempel tall for lønnsutviklingen, ledigheten og kredittveksten gi gode holdepunkter for en slik tilstandsvurdering. I tillegg har Norges Bank utviklet et regionalt nettverk som samler løpende informasjon. I løpet av året intervjues rundt 1200 foretak og offentlige virksomheter om produksjons- og prisutvikling, investerings- og sysselsettingsplaner. Rapportene fra det regionale nettverket er en viktig del av beslutningsunderlaget.

⁷ Strateginotatets første del oppsummer kapittel 1–4 i inflasjonsrapporten. I perioden 5.3.2003–1.7.2004 ble hele strateginotatet offentliggjort som vedlegg til inflasjonsrapporten og på Norges Banks nettsider ved utgangen av strategiperioden.

Enhver prognose er beheftet med usikkerhet. I inflasjonsrapportene diskuteres usikkerheten i anslagene eksplisitt. Det gjøres rede for hvilke størrelser som vurderes som spesielt usikre, i hvilken retning usikkerheten trekker, og på hvilken måte en annen utvikling kan påvirke prisanslaget. Etterprøving av anslagene er en viktig del av arbeidet. I Norges Banks kvartalsskrift Penger og Kreditt publiseres hvert år en artikkel som i detalj analyserer anslag og utfall for de viktigste økonomiske størrelsene.

7.7 Rentesettingen

Norges Banks hovedstyre fastsetter styringsrenten. Hovedstyret oppnevnes av Kongen i statsråd og består av fem medlemmer som har sitt daglige virke utenfor banken, samt sentralbanksjefen og visesentralbanksjefen. Hovedstyret er et kollegium, og medlemmene står samlet ansvarlig for bankens beslutninger.

Hovedstyret møtes hver tredje uke. På annethvert møte – hver sjette uke – drøfter hovedstyret pengepolitikken. Eventuelle vedtak om renteendringer eller andre viktige omlegginger i virkemiddelbruken i pengepolitikken vil normalt bli truffet i disse møtene (rentemøte). På de øvrige møtene gis en kort oppdatering av den økonomiske utviklingen. Strateginotatet og analysene i inflasjonsrapporten er utgangspunktet for hovedstyrets drøfting. Ytterligere vurderinger av prisutsiktene og forholdene i penge- og valutamarkedene blir lagt fram og drøftet i forbindelse med rentemøtene. Finansministeren blir i et eget møte gjort kjent med Norges Banks vurderinger. Kalenderen for rentemøtene er offentlig.

Internasjonalt er det store forskjeller mellom beslutningssystemene for pengepolitikken i ulike sentralbanker med inflasjonsmål. I de fleste tilfellene fattes de pengepolitiske beslutningene av en komite. I noen tilfeller har komiteen medlemmer som har sitt daglige virke utenfor sentralbanken. Stemmereglene internt i komiteen samt kvalifikasjonskrav for komitémedlemmene varierer også.⁸

⁸ Se vedlegg til høringsnotat om endringer i sentralbankloven og opphevelse av valutaloven og penge- og kredittreguleringsloven (Norges Banks brev av 11. februar 2003 til Finansdepartementet) for en oversikt over beslutningssystemene for pengepolitikken i land med inflasjonsmål.